

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.7.1.30>

ПОДМИОТ ДОПРОВАДЗАЈАЌЫ ДО УПАДЛОЌИ ПОШЧЕГЉНЬХ ПОДМИОТЉВ ДЗІАЉАЌНОЌИ ГОСПОДАРЦЗЕЈ

Vitalii Lazarenko

aspirant Katedry Karnego Prawa i Postępowania

Kijowskiego Uniwersytetu Prawa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-5421-8281

lazarenko.vitaliy34@gmail.com

Adnotacja. Artykuł dotyczy określenia podmiotu upadłości poszczególnych podmiotów działalności gospodarczej. Kodeks Karny Ukrainy podmiotami doprowadzenia do upadłości określa obywatela – założyciela (wspólnika) lub osobę służbową podmiotu działalności gospodarczej. Beneficjent końcowy sprawuje kontrolę i ma decydujący wpływ na działalność podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą, nie jest on jednak podmiotem upadłościowym. Osoba fizyczna-przedsiębiorca w przypadku upadłości nie zaprzestaje wykonywania zobowiązań wynikających z zawartych umów, które pozostają po nią jako osobie fizycznej, ponieważ osoba fizyczna nie przestaje istnieć i odpowiada za zobowiązania wobec wierzycieli przez kolejne pięć lat. Podmiotem doprowadzającymi do upadłości gospodarstwa rolnego jest jego założyciel lub członek gospodarstwa rolnego, a przedsiębiorstwa państwowego – urzędnik danego przedsiębiorstwa.

Słowa kluczowe: przestępstwo, upadłość, założyciel, wspólnik, beneficjent końcowy, urzędnik.

THE INDIVIDUAL OF BRINGING TO BANKRUPTCY OF CERTAIN ENTITIES OF ECONOMIC ACTIVITY

Vitalii Lazarenko

Postgraduate Student at the Department of Criminal Law and Procedure

Kyiv University of Law of the of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-5421-8281

lazarenko.vitaliy34@gmail.com

Abstract. The article is devoted to the study of the individual of bringing to bankruptcy of certain entities of economic activity. The Criminal Code of Ukraine determines the citizen – founder (partner) or official of the business entity as the subjects of bankruptcy. The ultimate beneficial owner exercises control and has a decisive influence on the activity of the business entity, but he is not the subject of bankruptcy. The individual entrepreneur in case of bankruptcy does not terminate the obligations under the concluded agreements, which remain with him as an individual, because the individual does not cease to exist and is liable for obligations to creditors for another five years. The individuals of bankruptcy of a farm are its founder or a member of the farm, and of the state enterprise – an official of the respective enterprise.

Key words: crime, bankruptcy, founder, partner, ultimate beneficial owner, official.

СУБ'ЄКТ ДОВЕДЕННЯ ДО БАНКРУТСТВА ОКРЕМИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЌ ДІЯЉНОЌИ

Віталій Лазаренко

аспірант кафедри кримінального права та процесу

Київського університету права Національної академії наук України (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-5421-8281

lazarenko.vitaliy34@gmail.com

Анотація. Статтю присвячено визначенню суб'єкта доведення до банкрутства окремих суб'єктів господарської діяльності. Кримінальний кодекс України суб'єктами доведення до банкрутства визначає громадянина – засновника (учасника) або службову особу суб'єкта господарської діяльності. Кінцевий бенефіціарний власник здійснює контроль та чинить вирішальний вплив на діяльність суб'єкта господарської діяльності, проте він не є суб'єктом доведення до банкрутства. Фізична особа – підприємець у разі банкрутства не припиняє виконання зобов'язань за укладеними договорами, які залишаються за нею як фізичною особою, оскільки фізична особа не перестає існувати та відповідає за зобов'язаннями перед кредиторами ще протягом п'яти років. Суб'єктами доведення до банкрутства фермерського господарства є його засновник або член фермерського господарства, а державного підприємства – службова особа відповідного підприємства.

Ключові слова: злочин, банкрутство, засновник, учасник, кінцевий бенефіціарний власник, службова особа.

Вступ. Існування інституту банкрутства зумовлює настання як негативних, так і позитивних наслідків, при цьому переваги останніх є очевидними. Інститут банкрутства є дуже важливим та необхідним механізмом, оскільки у складній ситуації, що склалася на підприємстві, є змога задовольнити хоча би частину вимог осіб, які пов'язані із цим суб'єктом господарської діяльності.

Про банкрутство як негативне явище може йтися лише тоді, коли цей інститут стає знаряддям для реалізації протиправних інтересів. Завданням кримінального права є захист інституту банкрутства від кримінально-протиправних проявів, забезпечення його нормального функціонування.

Кримінальний кодекс України (далі – КК України) суб'єктами доведення до банкрутства визначає громадянина – засновника (учасника) або службову особу суб'єкта господарської діяльності. У науковій літературі висловлюються думки щодо можливості доведення до банкрутства також іншими спеціальними суб'єктами. З метою уникнення кримінальної відповідальності за вчинення цього злочину іншими особами необхідно проаналізувати позиції вчених щодо можливості розширення кола спеціальних суб'єктів, зазначених у диспозиції ст. 219 КК України.

Основна частина. 22 листопада 2018 р. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» поняття «кримінальне правопорушення» було введено в закон про кримінальну відповідальність, який набрав чинності 1 липня 2020 р.

Відповідно до ч. 1 ст. 11 КК України кримінальним правопорушенням визнається передбачене цим кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення (Верховна Рада України, 2001).

Відповідно до ч. 2 ст. 18 КК України спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа (Верховна Рада України, 2001).

З огляду на зміст диспозиції ст. 219 КК України розуміємо, що громадянин – засновник (учасник) або службова особа суб'єкта господарської діяльності є спеціальними суб'єктами цього злочину.

Господарський кодекс України, Кримінальний кодекс України та Кодекс України з процедур банкрутства не містять визначення поняття «засновник (учасник)».

Проте відповідно до ч. 1 ст. 87 Цивільного кодексу України для створення юридичної особи її учасники (засновники) розробляють установчі документи, які викладаються письмово та підписуються всіма учасниками (засновниками), якщо законом не встановлений інший порядок їх затвердження (Верховна Рада України, 2003b).

Відповідно до ч. 1 ст. 3 Закону України «Про господарські товариства» засновниками та учасниками товариства можуть бути підприємства, установи, організації, а також громадяни, крім випадків, передбачених законодавчими актами України (Верховна Рада України, 1991).

Із цього можна зробити висновок, що особа, яка бере участь у створенні суб'єкта господарської діяльності, до моменту державної реєстрації є його засновником, а після створення суб'єкта господарської діяльності вже набуває статусу учасника. Вказівка в диспозиції ст. 219 КК України на громадянина є правильною, оскільки юридична особа не є суб'єктом кримінального правопорушення.

Відповідно до ч. 3 ст. 18 КК України службовими особами є особи, які постійно, тимчасово або за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно або тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах або організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління зі спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом (Верховна Рада України, 2001).

Зміст обов'язків службової особи викладений у Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26 квітня 2002 р. № 5. Так, організаційно-розпорядчими є обов'язки зі здійснення керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах або організаціях незалежно від форми власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, колективних чи приватних підприємств, установ та організацій, їх заступники, керівники структурних підрозділів, їх заступники (Верховний Суд України, 2002).

Адміністративно-господарськими є обов'язки з управління або розпорядження державним, колективним чи приватним майном. Такі повноваження в тому чи іншому обсязі є в начальників планово-господарських, постачальних, фінансових відділів і служб, завідувачів складами, магазинами, майстернями, ательє, їх заступників, керівників відділів підприємств, відомчих ревізорів і контролерів тощо (Верховний Суд України, 2002).

Таким чином, суб'єктом доведення до банкрутства є громадянин – засновник (учасник) або службова особа суб'єкта господарської діяльності (керівник, його заступник чи головний бухгалтер).

У кримінальному законодавстві окремих зарубіжних країн суб'єкти доведення до банкрутства визначені по-різному.

Так, відповідно до ст. 314-7 Кримінального кодексу Франції суб'єктами штучного створення неплатоспроможності є юридична особа, а також юридичний чи фактичний керівник юридичної особи (Менчинський, 2017).

Кримінальний кодекс Іспанії в ч. 1 ст. 260 суб'єктами навмисного доведення до неплатоспроможності, що призвела до банкрутства, визначає юридичну особу або особу, яка діяла від її імені (Менчинський, 2016а).

Відповідно до ч. 1 ст. 240 Кримінального кодексу Білорусі суб'єктами умисного створення або збільшення неплатоспроможності є індивідуальний підприємець, посадова особа, засновник (учасник) або власник майна цієї юридичної особи (Менчинський, 2016б).

Згідно із ч. 1 ст. 252 Кримінального кодексу Молдови суб'єктом умисної неплатоспроможності, що призвела до заповідання збитку кредиторам у великих розмірах, є будь-яка особа, яка вчинила відповідні дії (Менчинський, 2016б).

Кримінальний кодекс Польщі в § 2 ст. 301 суб'єктом створення власної неплатоспроможності або банкрутства визначає будь-яку особу, яка вчинила відповідні дії (Менчинський, 2019).

У науковій літературі дискусійним є питання щодо можливості доведення до банкрутства також іншими спеціальними суб'єктами.

Так, Р.Р. Кузьмін у монографічній роботі визначив типову схему доведення підприємства до банкрутства, яка пов'язана з використанням підприємств-боржників як «податкових ям». Це явище не нове, раніше його використовували для «фірм-одноенок», або «фірм-метеликів». Суть існування податкової ями полягає в участі суб'єктів господарювання у схемах ухилення від сплати податків та незаконного відшкодування податку на додану вартість шляхом переукладання на фірму своїх податкових зобов'язань. Такі фірми беруть участь у ланцюгах постачання товарів (надання послуг), виписують податкові накладні, дають можливість реальному суб'єкту сформулювати податковий кредит, проте власне до бюджету нічого не сплачують. Ці фірми реєструють тільки для створення податкової ями та, як правило, на підставних осіб (Кузьмін, 2011: 122).

Б.М. Грек у дисертаційному дослідженні робить висновок про можливість вчинення злочину, передбаченого ст. 219 КК України, кредитором. Зокрема, кредитори використовують тимчасові фінансові труднощі боржника, що дають формальну підставу (сума не погашених упродовж трьох місяців зобов'язань становить 300 мінімальних розмірів заробітної плати) для порушення в господарському суді справи про банкрутство великого, економічно стійкого підприємства. При цьому кредитори можуть переслідувати такі цілі: змусити боржника вступити в переговори або піти на поступки з певних питань, використати порушену справу про банкрутство для купівлі майна підприємства за заниженими цінами, усунути конкурента. Зазначені дії не можуть бути кваліфіковані як доведення до банкрутства згідно зі ст. 219 КК України, проте водночас це свідчить про наявність у структурі цих відносин такого суспільно шкідливого аспекту, як «провокація провадження про банкрутство», що не врегульовується нормами кримінального права (Грек, 2005: 132).

З огляду на викладене до переліку суб'єктів злочинів, пов'язаних із банкрутством, Б.М. Грек пропонує включити кредитора – фізичну особу або керівника, що наділений відповідними повноваженнями діяти від імені та в інтересах сторони, якою управляє (Грек, 2005).

На думку В.В. Гордієнка, відповідальність за вчинення службовою особою злочину доведення до банкрутства не має обмежуватися відповідальністю керівників або їх заступників, а повинна поширюватися також на інших осіб, зокрема призначеного господарським судом у межах процедури банкрутства керуючого санацією боржника (арбітражного керуючого), який виконує функції органу управління підприємством під час його санації, а також кредиторів боржника (Гордієнко, 2012: 122).

Учений також вважає, що громадянин-підприємець відповідно до регулюючих норм права є суб'єктом правовідносин банкрутства в Україні та може здійснювати такі самі дії, як і орган управління юридичної особи, з метою доведення себе як підприємця до банкрутства. У зв'язку з наведеним дослідник пропонує ввести в законодавство громадянина-підприємця як спеціального суб'єкта злочину доведення до банкрутства (Гордієнко, 2012: 137–138).

Ми не підтримуємо позиції зазначених дослідників щодо необхідності включення як спеціального суб'єкта доведення до банкрутства кредитора, арбітражного керуючого та фізичну особу – підприємця.

Думка Б.М. Грека щодо провокації кредитором провадження про банкрутство в разі не погашених упродовж трьох місяців зобов'язань на суму у 300 мінімальних розмірів заробітної плати на сьогодні не є актуальною, оскільки закон, який містив цю норму, втратив чинність.

Об'єктивна сторона доведення до банкрутства полягає у вчиненні дій, які призвели до неспроможності суб'єкта господарської діяльності виконати в повному обсязі вимоги держави чи кредитора, якщо це завдало великої матеріальної шкоди. Своєю чергою арбітражний керуючий не в змозі виконати об'єктивну сторону злочину, передбаченого ст. 219 КК України, оскільки призначається судом, коли провадження у справі про банкрутство вже відкрите.

Фізична особа – підприємець у разі вчинення дій із метою доведення себе як підприємця до банкрутства та припинення своєї діяльності не припиняє виконання зобов'язань за укладеними договорами, які залишаються за нею як фізичною особою, оскільки фізична особа не перестає існувати та відповідає за зобов'язаннями перед кредиторами ще протягом п'яти років. Ця позиція підтверджується й судовою практикою.

Так, у Постанові судових палат у цивільних та господарських справах Верховного Суду України від 4 грудня 2013 р. у справі № 6-125цс13 зроблено висновок, що у випадку припинення суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи (виключення з реєстру суб'єктів підприємницької діяльності) її зобов'язання за укладеними договорами не припиняються, а залишаються за нею як фізичною особою, оскільки фізична особа не перестає існувати. Фізична особа – підприємець відповідає за своїми зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, усім своїм майном. У разі визнання громадянина-підприємця банкрутом за

заявою кредитора впродовж 5 років після завершення розрахунків із кредиторами такий громадянин-підприємець не звільняється від подальшого виконання вимог кредиторів (Верховний Суд України, 2013).

Аналогічний правовий висновок викладено в Постанові Великої Палати Верховного Суду від 5 червня 2018 р. у справі № 338/180/17 та в Постанові Великої Палати Верховного Суду від 3 липня 2018 р. у справі № 916/559/17.

Після набуття чинності Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» суб'єкти господарської діяльності під час вчинення правочинів зобов'язані розкривати інформацію про своїх кінцевих бенефіціарних власників (за наявності). Згідно з п. 30 ч. 1 ст. 1 цього акта кінцевим бенефіціарним власником для юридичних осіб є будь-яка фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив на діяльність юридичної особи (у тому числі через ланцюг контролю/володіння) (Верховна Рада України, 2019).

Проте кінцевий бенефіціарний власник не є спеціальним суб'єктом доведення до банкрутства, водночас він здійснює контроль та чинить вирішальний вплив на діяльність суб'єкта господарської діяльності.

З огляду на зазначене вважаємо за доцільне розширити коло спеціальних суб'єктів, зазначених у диспозиції ст. 219 КК України, оскільки чинне законодавство дає можливість кінцевому бенефіціарному власникові умисно вчинити дії щодо доведення суб'єкта господарської діяльності до банкрутства та не нести за це кримінальну відповідальність. Тому пропонуємо диспозицію ст. 219 КК України доповнити словами «кінцевим бенефіціарним власником» після слів «громадянином – засновником (учасником)».

Відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про фермерське господарство» головою фермерського господарства є його засновник або інша визначена у статуті особа (Верховна Рада України, 2003а).

Відповідно до ч. 5 ст. 11² Закону України «Про управління об'єктами державної власності» керівники та члени органів управління державних унітарних підприємств і господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50% акцій (часток) належать державі, несуть відповідальність за свої рішення щодо таких суб'єктів господарювання згідно із законом та умовами укладених із ними контрактів (Верховна Рада України, 2006).

Таким чином, суб'єктами доведення до банкрутства фермерського господарства є його засновник або член фермерського господарства, а державного підприємства та підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50%, – службова особа відповідного підприємства.

Висновки. Таким чином, фізична особа – підприємець у разі банкрутства не припиняє виконання зобов'язань за укладеними договорами, які залишаються за нею як фізичною особою, оскільки фізична особа не перестає існувати та відповідає за зобов'язаннями перед кредиторами ще протягом п'яти років.

Кінцевий бенефіціарний власник не є суб'єктом доведення до банкрутства, проте він здійснює контроль та чинить вирішальний вплив на діяльність суб'єкта господарської діяльності. Тому вважаємо за доцільне включити його до кола спеціальних суб'єктів доведення до банкрутства.

Суб'єктами доведення до банкрутства фермерського господарства є його засновник або член фермерського господарства, а державного підприємства та підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50%, – службова особа відповідного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гордієнко В.В. Кримінальна відповідальність за доведення до банкрутства : дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2012. 215 с.
2. Грек Б.М. Кримінально-правова характеристика фіктивного банкрутства і доведення до банкрутства : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2005. 207 с.
3. Кримінальний кодекс Королівства Іспанія / пер. О.В. Лішевської ; за ред. В.Л. Менчинського. Київ : ОВК, 2016. 284 с.
4. Кримінальний кодекс Республіки Білорусь, Кримінальний кодекс Республіки Молдова / пер. Т.В. Руденко ; за ред. В.Л. Менчинського. Київ : ОВК, 2016. 462 с.
5. Кримінальний кодекс Республіки Польща / пер. В.С. Станіч ; за ред. В.Л. Менчинського. Київ : ОВК, 2019. 138 с.
6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 19.11.2021).
7. Кримінальний кодекс Французької Республіки / пер. М.І. Мазуренко ; за ред. В.Л. Менчинського. Київ : ОВК, 2017. 348 с.
8. Кузьмін Р.Р. Господарсько-правовий механізм декриміналізації економіки України : монографія. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2011. 376 с.
9. Про судову практику у справах про хабарництво : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. / Верховний Суд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02> (дата звернення: 19.11.2021).
10. Постанова судових палат у цивільних та господарських справах Верховного Суду України від 4 грудня 2013 р. у справі № 6-125цс13 / Верховний Суд України. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/36171773> (дата звернення: 19.11.2021).
11. Про господарські товариства : Закон України від 19 вересня 1991 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 19.11.2021).
12. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> (дата звернення: 19.11.2021).

13. Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21 вересня 2006 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16/ed20211006> (дата звернення: 19.11.2021).
14. Про фермерське господарство : Закон України від 19 червня 2003 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15> (дата звернення: 19.11.2021).
15. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.11.2021).

References:

1. Hordiienko, V.V. (2012). Kryminalna vidpovidalnist za dovedennia do bankrutstva [Criminal liability for bankruptcy]. *Candidate's thesis*. Lviv, 215 p. [in Ukrainian].
2. Hrek, B.M. (2005). Kryminalno-pravova kharakterystyka fiktyvnoho bankrutstva i dovedennia do bankrutstva [Criminal and legal characteristics of fictitious bankruptcy and bringing to bankruptcy]. *Candidate's thesis*. Kyiv, 207 p. [in Ukrainian].
3. Menchynskiy, V.L. (ed.) (2016a). *Kryminalnyi kodeks Korolivstva Ispaniia [Criminal Code of the Kingdom of Spain]*, transl. by O.V. Lishevska. Kyiv: OVK, 284 p. [in Ukrainian].
4. Menchynskiy, V.L. (ed.) (2016b). *Kryminalnyi kodeks Respubliky Bilorus, Kryminalnyi kodeks Respubliky Moldova [Criminal Code of the Republic of Belarus, Criminal Code of the Republic of Moldova]*, transl. by T.V. Rudenko. Kyiv: OVK, 462 p. [in Ukrainian].
5. Menchynskiy, V.L. (ed.) (2019). *Kryminalnyi kodeks Respubliky Polshcha [Criminal Code of the Republic of Poland]*, transl. by V.S. Stanich. Kyiv: OVK, 138 p. [in Ukrainian].
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2001). *Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 r. [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 5, 2001]*. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [in Ukrainian].
7. Menchynskiy, V.L. (ed.) (2017). *Kryminalnyi kodeks Frantsuzkoi Respubliki [Criminal Code of the French Republic]*, transl. by M.I. Mazurenko. Kyiv: OVK, 348 p. [in Ukrainian].
8. Kuzmin, R.R. (2011). *Hospodarsko-pravovyi mekhanizm dekriminalizatsii ekonomiky Ukrainy: monohrafiia [Economic and legal mechanism of decriminalization of the economy of Ukraine: monograph]*. Kyiv: National Academy of Internal Affairs, 376 p. [in Ukrainian].
9. Supreme Court of Ukraine (2002). Pro sudovu praktyku u spravakh pro khabarnytstvo: Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 26 kvitnia 2002 r. [On Judicial Practice in Cases of Bribery: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of April 26, 2002]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02> [in Ukrainian].
10. Supreme Court of Ukraine (2013). Postanova sudovykh palat u tsyvilnykh ta hospodarskykh spravakh Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 4 hrudnia 2013 r. u spravi № 6-125ц13 [Resolution of the Judicial Chambers in Civil and Commercial Cases of the Supreme Court of Ukraine of December 4, 2013 in the case № 6-125ц13]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/36171773> [in Ukrainian].
11. Verkhovna Rada of Ukraine (1991). Pro hospodarski tovarystva: Zakon Ukrainy vid 19 veresnia 1991 r. [On business associations: Law of Ukraine of September 19, 1991]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> [in Ukrainian].
12. Verkhovna Rada of Ukraine (2019). Pro zapobihannia ta protydiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu terorizmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyschennia: Zakon Ukrainy vid 6 hrudnia 2019 r. [On prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of proliferation of weapons of mass destruction: Law of Ukraine of December 6, 2019]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> [in Ukrainian].
13. Verkhovna Rada of Ukraine (2006). Pro upravlinnia ob'ektamy derzhavnoi vlasnosti: Zakon Ukrainy vid 21 veresnia 2006 r. [On the management of state property: Law of Ukraine of September 21, 2006]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16/ed20211006> [in Ukrainian].
14. Verkhovna Rada of Ukraine (2003a). Pro fermerske gospodarstvo: Zakon Ukrainy vid 19 chervnia 2003 r. [On farming: Law of Ukraine of June 19, 2003]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15> [in Ukrainian].
15. Verkhovna Rada of Ukraine (2003b). Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 r. [Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine of January 16, 2003]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].